

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дпсн. Наталия Христова Александрова

МЕЖДУНАРОДНО ВИСШЕ БИЗНЕС УЧИЛИЩЕ

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3. 2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология”

Автор: Ирина Викторовна Емелиянова

Тема: „ОТНОШЕНИЕТО КЪМ ЛЪЖАТА ПРИ ДЕВЕТ-ДЕСЕТГОДИШНИТЕ ДЕЦА С РАЗЛИЧНО РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛЕН ИНТЕЛЕКТ

Научен ръководител: Доц. д-р Кирилка Тагарева

1. Общо представяне на процедурата и докторанта (кратки биографични данни)

Със заповед на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски” съм определен за член на Научното жури по защита на дисертационен труд на тема **„ОТНОШЕНИЕТО КЪМ ЛЪЖАТА ПРИ ДЕВЕТ-ДЕСЕТГОДИШНИТЕ ДЕЦА С РАЗЛИЧНО РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛЕН ИНТЕЛЕКТ”** за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3. 2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология”.

Автор на дисертацията е Ирина Викторовна Емелиянова, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Психология” с научен ръководител доц. д-р Кирилка Тагарева.

Представеният от Ирина Викторовна Емелиянова комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички предвидени документи.

Кратки биографични данни за докторанта

Ирина Викторовна Емелиянова от представените сведения в нейната автобиография ясно се очертава един целенасочен изследовател с изразен фокус към проблемите на психологическата наука и конкретните предизвикателства в нея. Тръгвайки от учител в началното училище, вероятно конкретната ѝ работа стимулира нейният интерес и към разработването на представената интересна тематика. Този стимул отвежда Ирина Емилиянова към по-нататъшно обучение в психологията като завършва своята бакалавърска степен, както и магистърска степен. Понастоящем тя изпълнява функциите на специалист по учебно-методическата работа, старши преподавател в катедра «Училищна психология» при факултета по «Психология на образованието».

1. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният дисертационен труд ясно очертава проучваните в него проблеми, отнасящи се до съдържанието и значението, отношението към лъжата и то при 9-10 годишните деца. Изучаването на тази проблематика е върху установяването и конкретизирането на проявата на отношението към лъжата и то при установени нива на социалният интелект на тези 9-10 годишни деца. Изследването на този проблем според мене има особено значение и за по-нататъшното социално-нравствено развитие в тийнейджърска възраст.

Отношението към лъжата в този възрастов диапазон има особено значение и смисъл, като отчитаме все по-нарастващото значение на информационната достоверност и наличието на т. нар. фейк нюз.

Определено смятам, че именно оценяването на лъжата и придружаващите я форми на поведение в голяма степен се детерминират от нивото на социалната интелигентност на човека. В този смисъл дисертационният труд разглежда този проблем в един важен етап от

развитието на човека, а именно пред тийнейджърски период, бих го определила така, без претенции, че това е правилно.

2. Познаване на проблема.

Познаването на изследваната проблематика има два основни фокуса, а именно на първо място – обзор на проблема „детската лъжа” като докторантката представя и терминологическите особености на думите „лъжа” и „обман”/ в руският език те са почти идентични/ и разглеждането им през призмата на разбирането на децата. Достатъчно задълбочено и убедително са проанализирани изследователите, изучаващи особеностите на детските лъжи, както методическите техники за тяхното изучаване.

Вторият фокус в обзорната част на дисертационната разработка е представянето на автори и изследователи на социалният интелект в психологическата наука, както и обособяването им от изучаването на интелекта.

Не на последно място Ирина Емилиянова извежда ключови характеристики на психическото развитие в начална училищна възраст. Анализираните психологически ресурси в начална училищна степен през призмата на основните изследователски проблематики, докторантката обобщава в няколко извода, което очертава и нейното отношение като я насочва към емпиричните проучвания.

2. Методика на изследването

По отношение на конкретната изследователска работа смятам, че конкретно са изведени обектът, предметът на емпирично реализираната работа. Стегнато и коректно са изведени хипотезите на проучването, както и използваните методически техники. Използваните методически техники са описани и представени в своята пълнота и специфика. По отношение на формулираните задачи, смятам че имат твърде обща формулировка, липсва

разгърнатост по отношение на конкретната изследователска работа. В представеният автореферат задачите не са представени, вероятно са пропуснати. Извадката в изследването е коректно представена. По своята същност е използван адекватен статистически апарат и процедури. По отношение на представените данни смятам, че тяхното обсъждане би могло да има един по-разгърнат характер. Самите резултати заслужават това изследователско внимание и отношение. Формулираните изводи отразяват реализираните, очаквани резултати, представени в контекста на конструираните хипотези. В този смисъл емпиричната част на дисертационната работа има своята адекватност и коректност по отношение на получените данни.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите в него

Според мен, дисертационният труд е един добре структуриран и реализиран научноизследователски проект, който определено може да развие редица приложно-психологически препоръки и програми, което е представено в рубриката „практическа значимост”. Но в тази рубрика това е доста фрагментарно изложено.

Смятам, че в бъдещи изследвания и публикации Ирина Емилиянова би могла да разшири и реализира тази част от своите изследвания, както и в бъдещи проекти. По отношение на формулираните научни приноси смятам, че те се нуждаят от прецизиране. В този смисъл тази част от дисертационният труд е нужно да отразява ключови постижения и обобщени резултати от конкретната изследователска част на дисертацията.

Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите на докторантката отразяват етапи в разработването на дисертационният труд. При това някои от тях са в съавторство с авторитетни

имена в руската психологическа наука. В представените публикации преобладават изследвания на деца във възрастов диапазон 5-9 годишна възраст, а в дисертационната разработка са представени изследвани лица на възраст 9-10 годишни деца. Кое наложи да определите този възрастов диапазон в конкретната дисертационна разработка?

Автореферат

Авторефератът представя основното съдържание и в своята цялост отразява адекватно дисертационният труд. В него липсва представянето на задачите на проучването. В този смисъл вече коментирах това в текст, представен по-горе. Така също относно формулираните приноси препоръчвам тяхното оглеждане преди попълването на нужните документи за валидизиране на дипломата, ако това се налага.

4. Критични бележки и препоръки

Препоръчвам на Ирина Емилиянова да разшири анализа на представените резултати, тъй като изследването отразява спецификите на изучаваните феномени и на 10-годишните деца. Също така използването на такава сериозна статистическа програма като SPSS22 би могла да даде и по-разгърнати и интересни резултати, както изпълнение на изискването за коефициент на вътрешна консистентност по отношение на изследваната извадка и приложените методически техники. А това би дало възможност и за по-убедително представени резултати, обобщения, препоръки. Препоръчвам на докторантката да реализира това в бъдещи изследователски и приложни проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Рецензията на дисертационен труд на Ирина Викторовна Емилиянова с емпирично изследване на тема ” ОТНОШЕНИЕТО КЪМ ЛЪЖАТА ПРИ

ДЕВЕТ-ДЕСЕТГОДИШНИТЕ ДЕЦА С РАЗЛИЧНО РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛЕН ИНТЕЛЕКТ”, актуално и дисертабилно проучване.

Спазени са всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав и Правилник **и предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват за присъждане** на образователната и научна степен „доктор” на Ирина Викторвна Емилиянова докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Психология”, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология”.

..... 09. 2020 г.

Рецензент:

Гр. София.

/Проф./ Наталия Хр. Александрова/